

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Яніцька Інна Анатоліївна МЕДІАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО АДВОКАТА	171
Бітов Іван Андрійович ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРИ ВІДКРИТТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	173
Кисельов Вадим Костянтинович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ	176
Колечко Дмитро Миколайович ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ.	179
Лукасевич Геннадій Олегович ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
Мельниченко Анна Володимирівна ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛADOVA РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	184
Парфьонов Георгій Володимирович ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА	187
Поліщук Павло Анатолійович ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ	190
Русецька Оксана Олександрівна ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ	193
Сатановська Олена Валентинівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ. ...	195
Снітко Андрій Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЕСТОПЕЛЮ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.	198
Федорчук Юлія Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ	201

СЕКЦІЯ 14. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонova Олена Іванівна ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ	203
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	207
Бааджы Наталія Пилипівна ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	210
Галупова Лариса Ігорівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	213
Ennan Ruslan ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION	216

дальший розвиток системи професійної підготовки та підвищення кваліфікації приватних виконавців; імплементація кращих міжнародних практик у сфері примусового виконання рішень. Такий комплексний підхід дозволить підвищити ефективність системи виконання судових рішень загалом, що є невід'ємною складовою забезпечення принципу верховенства права та підвищення довіри суспільства до судової системи України.

Список використаних джерел:

1. Проект ЄС “Право-Justice”. Аналітичний звіт щодо ефективності виконання судових рішень в Україні. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/649/411/698/6494116987067711322061.pdf> (дата звернення 10.04.2025).
2. CEPEJ. Compendium of best practices on time management of judicial proceedings. *Council of Europe*. URL: <https://rm.coe.int/16807473ab> (дата звернення 10.04.2025).
3. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19> (дата звернення 10.04.2025).
4. Про затвердження форми звітності № 1 Звіт про роботу органів державної виконавчої служби: Міністерство юстиції України. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v2082323-08#Text> (дата звернення 10.04.2025).

Ключові слова: інститут приватного виконання, реформа цивільного судочинства, правовий статус, виконавче провадження, ефективність, державна виконавча служба, судові рішення, відповідальність виконавців, професійне самоврядування, правове регулювання.

Keywords: institute of private enforcement, civil justice reform, legal status, enforcement proceedings, efficiency, state enforcement service, court decisions, enforcers' liability, professional self-government, legal regulation.

Парфьонов Георгій Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу*

ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА

В процесі примусового виконання рішення на боржника, який порушує свої обов'язки щодо виконання рішення, виконавцем або судом може бути накладено певні передбачені законом тимчасові обмеження його прав, покликані стимулювати боржника до своєчасного та повного виконання приписів рішення.

До них належать такі тимчасові обмеження:

- 1) на виїзд боржника за межі України;
- 2) у праві керування транспортними засобами;
- 3) у праві використання вогнепальної мисливської, пневматичної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, які споряджені гумовими або аналогічними за властивостями снарядами несмертельної дії (дія постанов державних виконавців про накладення цього виду тимчасових обмежень зупиняється на період до припинення або скасування воєнного стану на території України);
- 4) у праві полювання.

Тимчасове обмеження на виїзд боржника за межі України може накладатися лише за рішенням суду (крім випадків стягнення заборгованості по оплаті аліментів), інші обмеження накладаються самим виконавцем. Документування виконавцем накладення тимчасових обмежень на боржника здійснюється шляхом винесення мотивованої постанови. При цьому така постанова виноситься у випадках, якщо у боржника наявна заборгованість по оплаті аліментів, яка перевищує суму платежів за чотири місяці (у випадках, передбачених абз. 2 ч. 9 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження» – за три місяці) та відсутні перешкоди, встановлені ч. 10 ст. 71 Закону України «Про виконавче провадження» [1].

Суд вправі накладати на боржників обмеження у праві виїзду за межі країни при ухиленні боржника від виконання рішень у будь-яких справах, тоді як виконавці уповноважені накладати вищезазначені тимчасові обмеження лише при виконанні рішень про стягнення аліментів.

Тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України – це певного виду санкція, яка може застосовуватися у зв'язку з ухиленням особи від виконання зобов'язання, зокрема виконання судового рішення (постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 24 квітня 2024 року у справі № 234/14340/16 (провадження № 61-16210св23) [2].

Підставою накладення на боржника у виконавчому провадженні тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України є ухилення такого боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього відповідним рішенням. Відповідно до роз'яснення Верховного Суду України у листі від 01.02.2013 «Судова практика щодо вирішення питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України» поняття ухилення від виконання зобов'язань, покладених на боржника рішенням суду, варто розуміти як «будь-які свідомі діяння (дії або бездіяльність) боржника, спрямовані на невиконання відповідного обов'язку у виконавчому провадженні, коли виконати цей обов'язок у нього є всі реальні можливості (наприклад, наявність майна, грошових коштів тощо) і цьому не заважають будь-які незалежні від нього об'єктивні обставини (непереборної сили, події тощо)» [3]. Обов'язок доказування ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, покладається на державного або приватного виконавця, який звернувся до суду з відповідним поданням. Тому питання про

документування державними та приватними виконавцями таких фактів має як теоретичне, так і практичне значення.

Порядок документування факту ухилення боржника від виконання рішення законодавчо визначений щодо випадків виконання рішення про встановлення побачення з дитиною, рішення про усунення перешкод у побаченні з дитиною. Відповідно до ч. 4 ст. 64-1 Закону України «Про виконавче провадження» у разі повторного невиконання боржником приписів рішення без поважних причин державний виконавець складає акт [1]. Цей акт є важливим доказом для суду, хоча й не є безумовною підставою для накладення відповідного тимчасового обмеження. Норма ч. 4 ст. 64-1 Закону України «Про виконавче провадження» імперативно зобов'язує виконавця звертатись до суду з поданням про тимчасове обмеження боржника у праві виїзду за межі України. В інших випадках звернення до суду з таким поданням є правом виконавця, яке він реалізує у випадках, коли в нього є докази ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням. При цьому ні Закон України «Про виконавче провадження», ні розділ XIII Інструкції з організації примусового виконання рішень не містять положень, які б визначали конкретний документ, яким виконавець повинен підтвердити факт ухилення боржника від виконання рішення.

Як справедливо відзначається у наукових джерелах, юридичні санкції, які полягають у тимчасовому обмеженні у праві виїзду передбачено не за сам факт невиконання зобов'язань, а за ухилення від їх виконання [4, с. 10]. Тому для суду важливо встановити не лише факт невиконання боржником рішення, а й відсутність поважних причин такого невиконання. Тобто, що боржник мав реальну можливість виконати рішення, однак цього не зробив.

С. А. Чванкін та В. С. Петренко наголошують, що про ухилення боржника від виконання покладених на нього рішенням обов'язків у виконавчому провадженні може свідчити невиконання ним своїх обов'язків, передбачених нормами Закону України «Про виконавче провадження», зокрема, вчинення дій, які унеможливають чи ускладнюють виконання рішення; ненадання у строк, встановлений державним виконавцем, достовірних відомостей про свої доходи та майно, у тому числі про майно, яким він володіє спільно з іншими особами, про рахунки у банках чи інших фінансових установах; неявка за викликом державного виконавця; неповідомлення державному виконавцю про майно, що перебуває в заставі або в інших осіб, а також про кошти та майно, належні боржникові від інших осіб тощо [5, с. 110].

Таким чином, законодавче регулювання порядку документування державними та приватними виконавцями юридичних фактів виконавцями в процесі накладення тимчасових заборон на боржника, особливо при їх зверненні з поданням до суду про встановлення тимчасового обмеження на виїзд боржника за межі України, потребує вдосконалення. Зокрема, на законодавчому рівні варто окреслити порядок документального оформлення виконавцем фактів ухилення боржника від виконання своїх зобов'язань, встановлених рішенням.

Список використаних джерел:

1. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 № 1404-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 30. Ст. 542.
2. Постанова колегії суддів Третьої судової палати Касаційного цивільного суду Верховного Суду від 24 квітня 2024 року у справі № 234/14340/16, провадження № 61-16210св23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/119045108>.
3. Судова практика щодо вирішення питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України : лист Верховного Суду України від 01.02.2013. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0003700-13#Text>.
4. Грень Н. М. Окремі аспекти відповідальності за невиконання батьками аліментних зобов'язань. *Приватне та публічне право*. 2017. № 1. С. 9-13.
5. Чванкін С. А., Петренко В. С. Щодо тимчасового обмеження у праві виїзду за межі України. *Часопис цивілістики*. 2016. Вип. 20. С. 107-111.

Ключові слова: цивільний процес, виконавче провадження, виконавець, виконання рішення, документування фактів, тимчасові обмеження.

Keywords: civil process, enforcement proceedings, enforcement agent, execution of the decision, documentation of facts, interim measures.

Поліщук Павло Анатолійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу*

ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ

Встановлення факту родинних відносин між фізичними особами є одним із важливих напрямів окремого провадження в цивільному процесі України, особливо в умовах сьогодення, коли внаслідок воєнного стану значна частина населення стикається з втратою особистих документів та необхідністю підтвердження юридичних фактів.

Родинні відносини в юридичному сенсі розглядаються як кровна спорідненість між фізичними особами, яка має істотне значення для виникнення, зміни або припинення суб'єктивних прав та обов'язків.

Варто наголосити, що відповідно до загальноновизнаного підходу, родинні відносини відрізняються від шлюбних, оскільки відносини між подружжям базуються на укладенні шлюбу, а не на кровній спорідненості. Родинні зв'язки виникають виключно між особами, які мають спільних предків по прямій або бічній лінії споріднення.

У випадках, коли документальне підтвердження родинних зв'язків є неможливим або втраченим, фізичні особи вправі звернутися до суду для встановлен-